

USAID
KUTOKA KWA WATU
WA MAREKANI

Mafunzo ya Kutafakari Usomaji

**Zana za Uandaaji wa
Rasiliimali/Vifaa vya Usomaji**

Disemba, 2014

Programu ya Elimu ya Msingi ya (TZ21)

Yaliyomo

Kuhusu Zana za Uandaaji wa Rasilimali/Vifaa vya Usomaji.....	2
Ratiba ya Mafunzo.....	3
ZANA YA I: Kifani cha Kuchunguza Zana Zinazofaraguliwa.....	4
ZANA YA 2: Kifani cha Andalio la Somo la Kutumia Kitabu cha Kielektroniki.....	5
ZANA YA 3: Kuchagua Matini Yanayoendana na Ngazi ya Usomaji	7
ZANA YA 4: Rasilimali/Zana Zenye Matokeo Bora ya Kufundisha Usomaji	9
ZANA YA 5: Zana za TZ2I na Mpango Kazi: Kusoma, Kutafakari na Rasilimali	15

Walimu wapendwa,

Zana hizi za uandaaji wa rasilimali/vifaa vya usomaji, zitakusaida wewe mwalimu wa darasa la I na II kuboresha ufundishaji wako wa kusoma darasani kwa kutumia rasilimali/vifaa viliviyopo shulenii vitakavyokupa matokeo bora zaidi. Mtokeo ya utumiaji wa zana hizi kama zinavyoiezwa hapa chini, yatakufanya uwe mwalimu bora wa kuigwa kati kufundisha usomaji.

Mazao: walimu wataweza:

- Kutumia vizuri maudhui ya kielektroniki wakati wakifundisha.
- Kuchagua zana na rasilimali za usomaji zinazofaa kwa ajili ya kufundishia.
- Kuchagua matini zinazoendana na ngazi ya usomaji wa wanafunzi wao.
- Kuelewa sifa bainifu za darasa lenye mazingira ya matokeo bora ya usomaji

Matokeo: Wataweza:

- Kutumia maudhui ya kielektroniki kwa matokeo bora ya usomaji.
- Kutumia matini yanayoendana na ngazi ya usomaji ya wanafunzi ili kusaidia ufundishaji wa ufahamu.
- Kutumia rasilimali na zana za usomaji nyingi na bora zaidi kusaidia ufundishaji wa kusoma.

Ratiba ya Mafunzo

Mafunzo ya walimu yamepangwa kwa siku 3 kama ifuatavyo:

SIKU YA 1: Kutafakari na Kutambua Maendeleo na Changamoto	
Muda	Shughuli
3:00 – 4:30	Kujitambulisha na Itifaki
4:30 – 5:00	Mapumziko ya Chai
5:00 – 7:00	Kuchunguza Zana Zilizobuniwa
7:00 – 8:00	Chakula cha Mchana
8:00 – 9:30	Kuonyesha na Mrejesho
9:30 – 10:30	Maendeleo na Changamoto
10:30	Kuahirisha

SIKU YA 2: Kuchunguza Rasilimali Zilizopo na Zinazohitajika	
Muda	Shughuli
3:00 – 4:30	Kuchunguza na Kuonyesha Maudhui na Vitabu vya Kielektroniki
4:30 – 5:00	Mapumziko ya Chai
5:00 – 6:00	Kuchunguza na Kuonyesha Maudhui na Vitabu vya Kielektroniki
6:00 – 7:00	Uchaguzi wa Matini Yanayoendana na Ngazi ya Usomaji
7:00 – 8:00	Chakula cha Mchana
8:00 – 10:30	Uchaguzi wa Matini Yanayoendana na Ngazi ya Usomaji
10:30	Kuahirisha

SIKU YA 3: Kutambua Rasilimali za Usomaji na Kuweka Malengo	
Muda	Shughuli
3:00 – 4:30	Matumizi ya Rasilimali na Zana Darasani
4:30 – 5:00	Mapumziko ya Chai
5:00 – 6:00	Kufanya Uchaguzi- Kujifunza na Kupanga
7:00 – 8:00	Chakula cha Mchana
8:00 – 10:30	Kutafakari na Kupanga Mipango
10:30	Kuahirisha

ZANA YA I: Kifani cha Kuchunguza Zana Zinazofaraguliwa

Somo la 2

Maswali ya Kutafakari	Andika majibu kwa haraka
Lengo lako la kufundisha lilikuwa ni nini? Ulitaka wanafunzi wajifunze nini?	
Uliamuaje mikakati ya kufundishia utakayoitumia?	
Uliamuaje rasilimali/vifaa utakavyovitumia?	
Ni mchakato gani ulioutumia kufundisha?	
Mwitikio wa wanafunzi ulikuwaje wakati wa ufundishaji?	
Ni kwa kiasi gani somo limesaidia wanafunzi kujifunza ulichopanga kufundisha?	
Ulijuaje kama somo lako limefanikiwa ama la?	
Unawezaje hapo baadaye kufundisha somo hili tofauti?	
Njia za kawaida za kufundisha somo	Njia tofauti za kufundisha somo

ZANA YA 2: Kifani cha Andalio la Somo la Kutumia Kitabu cha Kielektroniki

Somo la 5

HATUA:

1. Pitia tena kitabu cha kilektroniki. Zingatia hadithi/habari na msamiati unaodhani utakuwa changamoto kwa wanafunzi wako kuelewa.
2. Andika msamiati huo wenge changamoto kwenye daftari lako la kuandikia.
3. Fanyeni kazi pamoja katika kikundi ili kukamilisha mpango kifani ufuatao hapo chini wa kufundisha msamiati na ufahamu. Jiandaeni kuwasilisha kwenye kundi zima.
4. Chukua mafundisho uliyopata kutoka katika vikundi vingine, kisha jaribu kufanya kitu kama hicho darasani kwako kama walivyofanya wengine.

Kutayarisha somo la msamiati kwa kutumia sampuli ya kitabu cha kielektroniki.		
Orodhesha maneno mapya 6 ya msamiati kutoka kitabu cha kielektroniki hapa chini.		
1.	2.	3.
4.	5.	6.
Elezea jinsi utakavyoanza kujulisha maneno mapya kwa wanafunzi wako kabla hujawasomea kitabu. Utawaandaaje wanafunzi wako kuyaona maneno katika kitabu?		
Elezea jinsi utakavyowafanya wanafunzi wako kuwa na uzoefu na kitabu wakati wa somo la msamiati. Kwa kusoma kwa sauti, kusoma kwa pamoja, kusoma kimya kimya? Kwa nini?		
Elezea jinsi utakavyofanya kurejea na kupitia tena maneno 6 ya msamiati mpya baada ya kumaliza kusoma kitabu.		
Elezea ni kwa namna gani utavyojua kama wanafunzi wameelewa maneno ya msamiati mpya: (upimaji)		

Kutayarisha somo la kusoma kwa fahamu kwa kutumia sampuli ya kitabu cha kielektroniki.	Andika ufupisho wa hadithi/habari hapa. Ni kitu gani wanafunzi wanapaswa kukielewa kuhusu hadithi/habari hii?
Tayarisha maswali 5 utakayo wauliza wanafunzi juu ya kitabu hiki. Andika kwa lugha iliyorafiki kwa wanafunzi	
Wazo kuua:	
Wahusika:	
Tatizo/Utatuza :	
Mtiririko wa matukio:	
Badilisha Mwisho wa Hadithi/Habari:	
Elezea jinsi utakavyoanza kukitambulisha kitabu:	
Ni kwa muda kiasi gani utawapa wanafunzi kusoma kimya? Kwa nini? Ni mara ngapi utawataka wanafunzi warudie kusoma kitabu? Kwa nini?	
Elezea jinsi utakavyowashughulisha wanafunzi katika maswali na majadiliano baada ya wao kusoma.	
Elezea ni kwa namna gani utavyojua kama wanafunzi wako wamekielewa kitabu. (upimaji)	

ZANA YA 3: Kuchagua Matini Yanayoendana na Ngazi ya Usomaji

Somo la 6

Kuchagua matini sahihi katika kufundisha usomaji ni jambo muhimu kama zilivyo shughuli nyingine anazopanga mwalimu. Ni jambo la manufaa kufikiria juu ya matumizi ya matini katika makundi 3.

Kiwango/Ngazi ya Matini ya Kufundishia: Haya ni matini yanayofaa kuwafundishia wanafunzi kujifunza ili kupata msamiati zaidi, lakini sio wote. Urefu wa matini haya ya kufundishia huendana na umri wa wanafunzi, na mada wanazozisoma ziwe za kuwavutia. Matini haya uwa ni ya **kiwango/ngazi ya kati**.

Kiwango/Ngazi ya Matini ya Kusoma kwa Kujitegemea: Haya ni matini yanayofaa kwa wanafunzi kusoma wao wenyewe kwa kuburudani. Matini haya huwa katika **kiwango cha chini** ukilinganisha na matini ya kufundishia, kwa sababu mwanafunzi lazima aweze kusoma matini haya bila maelekezo au msaada wowote kutoka kwa mwalimu.

Kiwango/Ngazi ya Matini ya Kukatisha Tamaa ya Kusoma: Haya ni matini katika kiwango cha upeo wa juu sana kwa wanafunzi kuyasoma kwa namna yoyote ile. Matini haya kamwe yasitolewe kwa wanafunzi kwa ajili ya kufundishia au kusoma wao wenyewe kwa kujitegemea, na yasiwepo kabisa kwa ajili ya kutumika darasani.

Jedwali hili hapo chini linaweza kuwasaidia walimu kujifunza jinsi ya kuchagua kiwango/ngazi mwafaka ya matini kwa ajili kufundishia kusoma, na kwa ajili ya wanafunzi kusoma wao wenyewe kwa kujitegemea.

Darasa	Muhula	Herufi	Viwango/Ngazi za Maudhui ya Usomaji
Darasa I	Muhula I	<ul style="list-style-type: none">Shughuli/KaziIrabu(a,e,i,o,u)Herufi zinazotumika mara nyingi katika maneno ya Kiswahili (b,d,k,m,n) konsonanti za kundi la I	<ul style="list-style-type: none">Shughuli/kazi za kujitarayisha kwa UsomajiManeno yenyе silabi zisizozidi 2.Anza kufundisha kwa kutumia sentensi zenye maneno yasiyozidi 3.Maneno kwenye sentensi hizi yatokane na irabu pamoja na konsonanti 5 za kundi la I.
	Muhula wa 2	konsonanti za kundi la 2 (t, s, f, ch, p, t, j)	<ul style="list-style-type: none">Anza kujulisha maneno yenyе silabi zisizozidi 3.Tumia sentensi zenye maneno yasiyozidi 3.

			<ul style="list-style-type: none"> • Tumia aya zenyе sentensi zisizozidi 3.
		<p><i>konsonanti za kundi la 3</i> (g, y, z, h, r, w, v)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Sentensi zenyе maneno yasiyozidi 5 • Aya yenyе senetnsi zisizozidi 5 • Mstari wa sentensi usizidi mmoja • Alama za uandishi
Darasa la 2	Muhula wa I	<ul style="list-style-type: none"> • Herufi Kubwa • Alama za maandishi • Herufi zilizounganishwa pamoja 	<ul style="list-style-type: none"> • Maneno na sentensi zinazotumia herufi kubwa. • Alama za uandishi katika sentensi, aya, habari, hadithi. • Herufi zilizounganishwa pamoja (ng', bw, py, kw). • Hadith/Habari fupi zenyе maneno kati ya 50 had 100.

ZANA YA 4: Rasilimali/Zana Zenye Matokeo Bora ya Kufundisha Usomaji

Somo la 7

Ni muhimu kuchagua rasilimali/zana sahihi za kufundishia kama ilivyo muhimu kuchagua shughuli/kazi za ujifunzaji na matini sahihi yanayoendana na kiwango/ngazi cha usomaji. Mifano ya hapo chini ni ya rasilimali/zana rahisi na zinazojulikana ambazo walimu wanaweza kuzitumia ili kuleta matokeo bora katika ufundishaji wa kusoma.

I. KADI ZA MAANDISHI

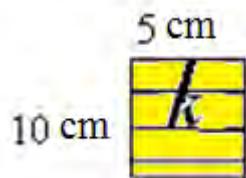
Kuna kadi za aina nyingi za maandishi ambazo hutumika katika ufundishaji kusoma, lakini zote zinaweza kuwekwa kwenye makundi makubwa mawili ambayo ni **kadi bapa** na **kadi za kukunja**.

1.1 Kadi Bapa za Maandishi

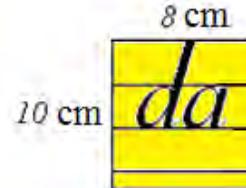
Kadi hizi ni za kipande kimoja cha karatasi kinachoonyesha kilichoandikwa kwenye upande mmoja wa kadi hiyo. Maandalizi ya kadi bapa hufuata masharti kadhaa ili kuwezesha kuonyeshwa vizuri kilichoandikwa.

Kwa mfano: vipimo maalumu, aina na ukubwa wa herufi/tarakimu na matumizi ya mistari ya pambizo lazima kufikiriwa wakati wa utengenezaji wa zana hizi. Kila moja ya masharti haya yataonyeshwa katika mifano ya kila zana itakayoelezewa kama ifuatavyo:

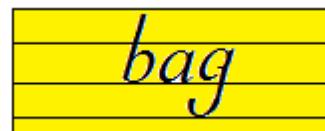
1.1.1 Kadi za Alfabeti

1.1.2 Kadi za Silabi

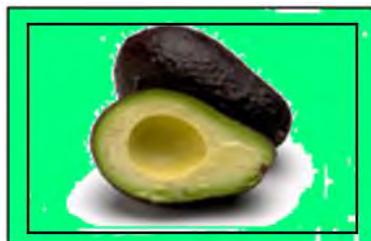
1.1.3 Kadi za Maneno

1.1.4 Kadi za Namba

1.1.5 Kadi za Picha

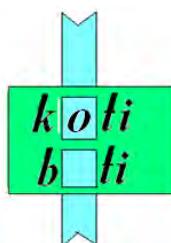
1.1.6 Mistari ya Sentensi

this is my bag

1.2 Kadi za Kukunja

Hizi ni kadi zinazotumia karatasi zaidi ya moja katika kuonyeshea maudhui. Kadi hizi hutumia karatasi zaidi ya moja zilizounganishwa au karatasi moja iliyokatwa vipande au iliyokunjwa ili kutengeneza kurasa na nyuso nyingi zaidi.

1.2.1 Kadi za Fonetiki

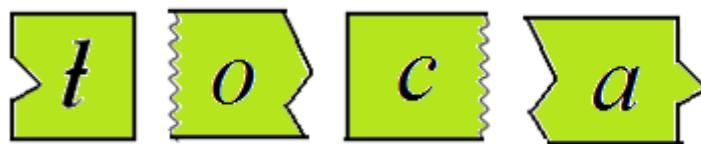

1.2.2 Kadi za kufunua

1.2.3 Kadi za Kuunganisha

Kabla ya kuunganisha:

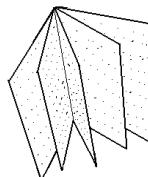

Baad ya kuunganisha:

1.2.4 Kijitabu Rahisi

Hiki ni karatasi nyeupe ya ukubwa wa A4 ambayo imekunjwa katika hali ya kufanya kijitabu rahisi ambacho kina vitu vya kusoma, kama vile herufi, silabi au sentensi zilizoandikwa kwa ajili ya wanafunzi kusoma.

2 CHATI ZA UKUTANI

Hivi ni vipande vikubwa vya karatasi zenyenye mambo mengi yanayowiana, kwa ajili ya ufundishaji. Hapa zimetajwa aina 4 za chati:

2.1 Chati ya Herufi

a	Y	w	v	u	t	s	r
z	B	d	e	f	g	h	p
n	M	c	l	k	j	o	i
o	p	r	d	s	n	t	u
c	b	a	z	e	y	w	v
d	e	f	m	g	f	h	i
o	n	l	m	l	k	g	j
p	k	r	s	t	u	v	h
j	c	b	a	z	y	w	i

2.2 Chati ya Silabi

ba	be	bi	bo	bu	cha	che	chi	cho	chu
da	de	di	do	du	fa	fe	fi	fo	fu
ga	ge	gi	go	gu	ha	he	hi	ho	hu
ja	je	ji	jo	ju	ka	ke	ki	ko	ku
la	le	li	lo	lu	ma	me	mi	mo	mu
na	ne	ni	no	nu	pa	pe	pi	po	pu
ra	re	ri	ro	ru	sa	se	si	so	su
ta	te	ti	to	tu	va	ve	vi	vo	vu
wa	we	wi	wo	wu	ya	ye	yi	yo	yu
za	ze	zi	zo	zu	za	ze	zi	zo	zu

2.3 Chati ya Maneno

baba	babu	bibi	bibo	bua	bao	iba
bia	dada	dadu	dude	dudu	dau	debe
bado	bodi	dua	dau	udi	doa	kaka
koki	kuku	kiko	keki	koka	kaba	kobe
baki	kua	koo	caa	oka	mama	mimi
mema	boma	bima	bomu	miba	damu	muda
dema	dumu	kima	koma	kama	kumi	kimo
uma	mia	mea	tatu	tota	teta	tuta
titi	tabu	tiba	tubu	tibu	toba	batu
boti	buti	bata	bafu	doti	doto	kata
kiuti	kuta	kitu	toka	tako	keti	kati
kiti	tama	tema	timu	tuma	mate	tamu
miti	moto	mito	taa	tua	tai	toa
tia	tui	ute	uti	ota	chache	chachu
chuchu	cheche	bucha	bichi	chada	chako	cheka

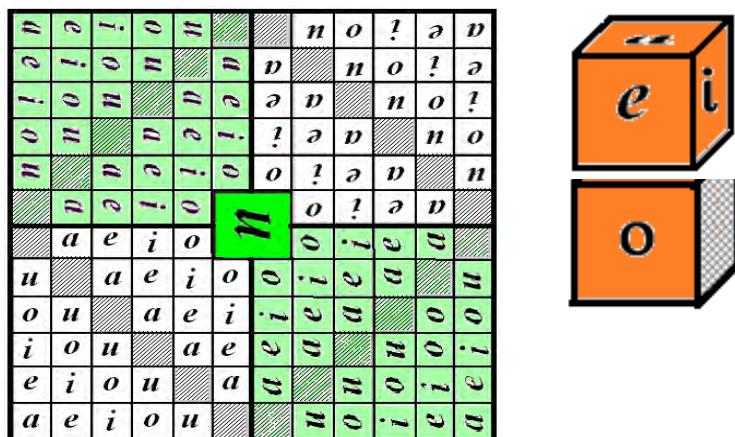
3 MICHEZO YA MAZOEZI YA KUSOMA

3.0 Utangulizi

Michezo ya mazoezi ya kusoma husaidia kuimarisha usomaji. Hufurahisha, na huvutia wanafunzi kucheza kwa kujifurahisha na kuimarisha usomaji wao bila ya wao kutambua hilo. Mazoezi mengi ya kusoma mfululizo ni fursa nyingine ya kwa wanafunzi kufanya mazoezi ya kile walicho jifunza, hata baada ya saa za shule. Hapa chini ni mifano ya michezo rahisi ya kujifunza kusoma.

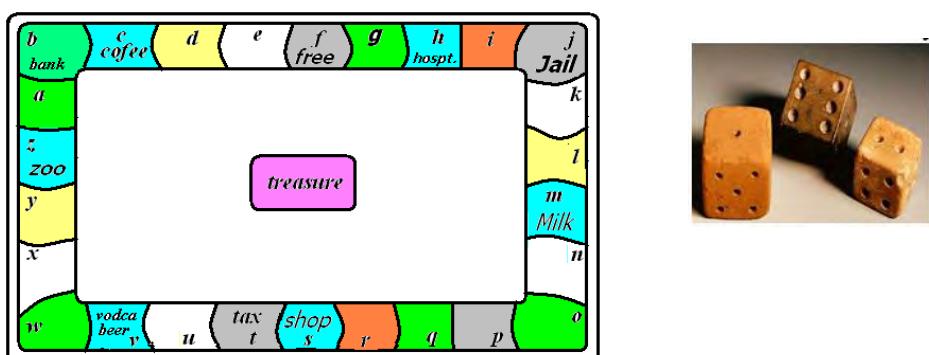
3.1 Daso

Huu ni ubao wa kufanya michezo wa mashindano ya kusoma irabu na silabi. Idadi yoyote ya wachezaji wanaweza kushiriki kucheza Daso. Wachezaji wanaoweza kusoma wanaweza kuwa washirika na wasiojua kusoma. Kuna dadu maalumu za kuchezea michezo huu. Hapa chini ni bao maalumu la michezo wa Daso.

3.2 Mchezo wa Kusoma wa Kuhodhi

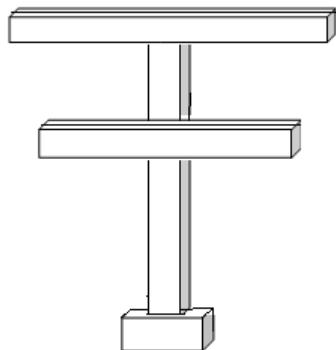
Huu ni mchezo wa kushindana ambao una mazoezi mengi ya kusoma herufi zote na wakati huo huo kutoa na kuongeza namba. Dadu moja hutumika kucheza michezo huu.

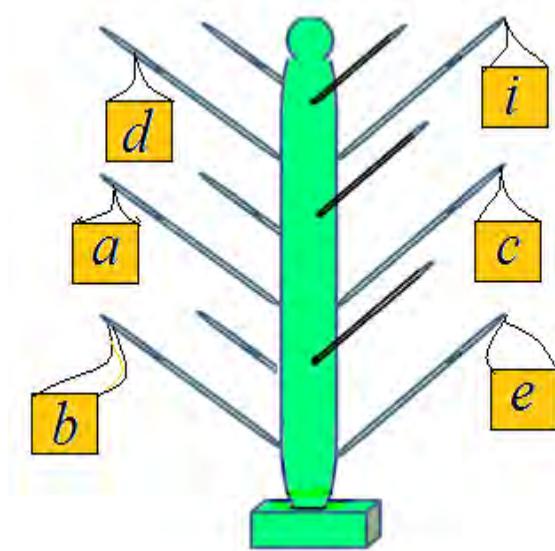
4.0 ZANA SAIDIZI

Hivi ni vitu vyote vinavyosaidia uonyeshaji mzuri wa zana za kufundishia kwa wanafunzi. Vitu hivi ni kama vile mabao, vitu vya kushikizia au kuning'inizia zana. Hapa chini ni baadhi ya vitu hivyo.

4.1 Kishikizo cha Kadi

4.2 Mti wa Herufi

ZANA YA 5: Zana za TZ21 na Mpango Kazi: Kusoma, Kutafakari na Rasilimali

Somo la 8

Eneo la Mpango: (zungushia moja)

1. Maudhi ya Kielektroniki
2. Vitabu vy Kielektroniki
3. Msamiati
4. Ufahamu

Jina la Mwalimu: _____

Lengo – Lengo lako kuu kwa kazi yako mpya au iliyoboreshwa katika eneo hili unapojaandaa kwa muhula wa masomo 2015 ni lipi?

Kujiandaa kwa kazi mpya na iliyo bora zaidi ni lazima walimu wapange kufanya yafuatayo:

I) Uandaaji wa rasilimali/zana, 2) Andalio la somo, na 3) Mazoezi ya ufundishaji bora darasani

1. Ni vitu gani 3 utavifanya kuandaa rasilimali/zana kwa ajili ya kazi mpya katika eneo hili?

a. _____

b. _____

c. _____

2. Ni masomo mangapi kwa juma umepanga kufanya ili kuboresha au kuongeza ufanisi wa kazi yako katika eneo hili? _____ Kwa nini? _____

3. Ni stadi gani unazohitaji kuzifanya mazoezi zaidi ili kuboresha na kufanikiwa zaidi na kazi yako mpya katika eneo hili? _____

4. Je utapataje mazoezi unayoyahitaji? _____
